

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра економічної та соціальної географії

СИЛАБУС
вибіркової навчальної дисципліни
СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА РЕГІОНІВ

підготовки _____ магістр _____

галузі знань «01 Освіта / Педагогіка»

спеціальності «014 Середня освіта. Географія»

освітньо-професійної програми «Середня освіта. Географія.
Економіка.»

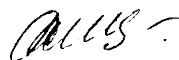
Силабус навчальної дисципліни «Соціальна безпека регіонів» для студентів за напрямом підготовки магістр, галузі знань «01 Освіта / Педагогіка»; спеціальності «014 Середня освіта. Географія»; освітньо-професійної програми «Середня освіта. Географія. Економіка.»

Розробник: к. геогр. н., доц. кафедри економічної та соціальної географії
Погребський Т. Г.

Силабус навчальної дисципліни затверджений на засіданні кафедри економічної та соціальної географії

протокол № 1 від 27 серпня 2020 р.

В. о. завідувача кафедри:

(Маковецька Л. О.)

© Погребський Т. Г., 2020

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань: «01 Освіта / Педагогіка» Спеціальність: «014 Середня освіта. Географія» Освітньо-професійна програма (Спеціалізація): «Середня освіта (Географія. Економіка)» другий (магістерський) рівень освіти	Нормативна
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання – 2
		Семестр – 1-ий
		Лекції – 18 год.
ІНДЗ: немає		Практичні (семінарські) – 18 год.
	Самостійна робота – 104 год.	
		Консультації – 10 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання	українська	

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	Галузь знань: «01 Освіта / Педагогіка»	Нормативна
Кількість годин/кредитів 150/5	Спеціальність: «014 Середня освіта. Географія»	Рік навчання – 2
ІНДЗ: немає	Освітньо-професійна програма (Спеціалізація): «Середня освіта (Географія. Економіка)» другий (магістерський) рівень освіти	Семестр – 1-ий
		Лекції – 14 год.
		Практичні (семінарські) – 12 год.
		Самостійна робота – 106 год.
		Консультації – 18 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання	українська	

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Викладач	Погребський Тарас Георгійович
Науковий ступінь	Кандидат географічних наук
Вчене звання	Доцент
Посада	Доцент кафедри економічної та соціальної географії
Профайл	https://wiki.eenu.edu.ua/Погребський_Тарас_Георгійович
Телефон	+380994962521
e-mail	pogrebnyi.taras@eenu.edu.ua
Консультації	Очні консультації: 2 академічні години кожен вівторок 15.00-16.20, аудиторія С-607А

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Анотація курсу

Навчальної дисципліни «Соціальна безпека регіонів», складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра, галузі знань «01 Освіта / Педагогіка»; спеціальності «014 Середня освіта. Географія»; освітньо-професійної програми «Середня освіта (Географія. Економіка)»

Навчальна дисципліна «Соціальна безпека регіонів» спрямована на ознайомлення студентів із теоретичними основами безпеки соціальних систем; формування теоретичного базису щодо розуміння фундаментальних категорій безпеки соціальних систем; вивчення та опрацювання концептуальних підходів щодо моделювання системи безпеки у будь-якій сфері життєдіяльності людини. Студенти сформуєть теоретичний базис щодо розуміння фундаментальних категорій безпеки соціальних систем; навчатися виявляти ознаки, які б вказували на зародження загроз безпеці особи, території, суспільства; ознайомляться з методами протидії існуючим та потенційним загрозам; навчатися діагностувати загрози, прогнозувати їх наслідки, оцінювати ймовірність настання критичних ситуацій; навчатися конструювати системи безпеки різних типів, класів і рівнів.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Соціальна безпека регіонів» студенти оволодіють методами управління безпекою соціальних систем; освоють алгоритми побудови систем безпеки у різних сферах діяльності; вивчать механізми діагностування, оцінки та управління соціальними загрозами і небезпеками, зможуть обґрунтовано використовувати професійно профільовані знання щодо забезпечення соціальної безпеки у професійній сфері на основі системного підходу, а також ідентифікувати загрози і ризики соціальної безпеки та її складових, вміти приймати рішення на різних ієрархічних рівнях щодо безпеки соціальних систем.

Пререквізити

Дисципліни першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, що містять знання, уміння й навички, необхідні для освоєння досліджуваної дисципліни: «Основи суспільної географії», «Основи соціальної географії тощо.

Постреквізити

Дисципліни, для вивчення яких потрібні знання, уміння й навички, що здобуваються по завершенню вивчення дисципліни: «Регіональна політика», а також дисципліни вільного вибору.

Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Соціальна безпека регіонів» є ознайомлення студентів із теоретичними основами безпеки соціальних систем; формування теоретичного базису щодо розуміння фундаментальних категорій безпеки соціальних систем; вивчення та опрацювання концептуальних підходів щодо моделювання системи безпеки у будь-якій сфері життєдіяльності людини.

Основними **завданнями** дисципліни «Соціальна безпека регіонів» є формування теоретичного базису щодо розуміння фундаментальних категорій безпеки соціальних систем; ознайомлення з методами протидії існуючим та потенційним загрозам; діагностування загроз, прогнозування їх наслідків, оцінювання ймовірностей настання критичних ситуацій.

Згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної програми студенти повинні **знати:**

- основні методи управління безпекою соціальних систем;
- алгоритми побудови систем безпеки у різних сферах діяльності;
- механізми діагностування, оцінки та управління соціальними загрозами і небезпеками;

вміти:

- обґрунтовано використовувати професійно профільовані знання щодо забезпечення соціальної безпеки у професійній сфері на основі системного підходу;
- ідентифікувати загрози і ризики соціальної безпеки та її складових;
- приймати рішення на різних ієрархічних рівнях щодо безпеки соціальних систем.

Результати навчання (компетентності)

У результаті вивчення дисципліни студенти мають здобути наступні практичні навички та уміння:

Інтегральна компетентність (ІНТ): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у професійній діяльності з географії та економіки.

Загальні компетентності (ЗК): Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. Навички міжособистісної взаємодії. Здатність працювати автономно. Навички здійснення безпечної діяльності.

Фахові компетентності (ФК): Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів. Знання

і використання специфічних для географічних та економічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації.

Структура навчальної дисципліни денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції.	Практичні роботи	Самостійна робота	Консультації	Форма контролю */ Бали
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи соціальної безпеки регіонів						
ТЕМА 1. Теоретико-методологічні засади формування та забезпечення соціальної безпеки регіонів	23	4	4	13	2	ДС, РК, ІРС/5
ТЕМА 2. Багаторівнева система соціальної безпеки регіонів: чинники формування та механізми взаємодії	18	2	2	13	1	ДС, РК, ІРС/5
ТЕМА 3. Вимір соціальних ризиків і резервів соціальної безпеки регіонів: науково-методичне забезпечення та його апробація	18	2	2	13	1	ДС, РК, ІРС/5
ТЕМА 4. Інституційне та організаційно-економічне забезпечення державного регулювання соціальної безпеки	18	2	2	13	1	ДБ, ІРС/5
Модульна контрольна робота №1						Т / 30
Разом за модулем 1	77	10	10	52	5	50
Змістовий модуль 2. Механізми забезпечення соціальної безпеки регіонів						
ТЕМА 5. Оцінка стану та проблем забезпечення соціальної безпеки в Україні	18	2	2	13	1	ДС, ІРС/5
ТЕМА 6. Сучасні тенденції до забезпечення соціальної безпеки у розвинутих і пострадянських країнах	18	2	2	13	1	ДС, РЗ, ІРС/5
ТЕМА 7. Формування партнерських відносин держави і громадськості у забезпеченні соціальної безпеки регіонів	18	2	2	13	1	ДС, РЗ, ІРС/5
ТЕМА 8. Концепція забезпечення соціальної безпеки України	19	2	2	13	2	ДС, РЗ, ІРС/5
Модульна контрольна робота №2						Т / 30
Разом за модулем 2	73	8	8	52	5	50
Всього годин / Балів	150	18	18	104	10	100

Структура навчальної дисципліни заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції.	Практичні роботи	Самостійна робота	Консультації	Форма контролю */ Бали
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи соціальної безпеки регіонів						
ТЕМА 1. Теоретико-методологічні засади формування та забезпечення соціальної безпеки регіонів	19	2	2	13	2	ДС, РК, ІРС/5
ТЕМА 2. Багаторівнева система соціальної безпеки регіонів: чинники формування та механізми взаємодії	19	2	2	13	2	ДС, РК, ІРС/5
ТЕМА 3. Вимір соціальних ризиків і резервів соціальної безпеки регіонів: науково-методичне забезпечення та його апробація	18	2	1	13	2	ДС, РК, ІРС/5
ТЕМА 4. Інституційне та організаційно-економічне забезпечення державного регулювання соціальної безпеки	18	2	1	13	2	ДБ, ІРС/5
Модульна контрольна робота №1						Т / 30
Разом за модулем 1	74	8	6	52	8	50
Змістовий модуль 2. Механізми забезпечення соціальної безпеки регіонів						
ТЕМА 5. Оцінка стану та проблем забезпечення соціальної безпеки в Україні	19	2	2	13	2	ДС, ІРС/5
ТЕМА 6. Сучасні тенденції до забезпечення соціальної безпеки у розвинутих і пострадянських країнах	19	2	2	13	2	ДС, РЗ, ІРС/5
ТЕМА 7. Формування партнерських відносин держави і громадськості у забезпеченні соціальної безпеки регіонів	18	1	1	14	2	ДС, РЗ, ІРС/5
ТЕМА 8. Концепція забезпечення соціальної безпеки України	20	1	1	14	4	ДС, РЗ, ІРС/5
Модульна контрольна робота №2						Т / 30
Разом за модулем 2	76	6	6	54	10	50
Всього годин / Балів	150	14	12	106	18	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Завдання для самостійного опрацювання

Завдання самостійної роботи студентів вважаються виконаними, якщо вони: здані у визначені терміни; повністю виконані (розкривають тему завдання); не мають логічних і розрахункових помилок.

Методи та форми навчання

Словесні методи: лекція, пояснення, розповідь, бесіда: відбувається з використанням традиційних засобів навчання у поєднанні з засобами ІКТ.

Наочні методи: мультимедійні презентації.

Практичні методи: розв'язування задач з професійно-орієнтованим змістом.

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації: дискусії і диспути, створення ситуації пізнавальної новизни та зацікавленості.

Методи контролю: індивідуальне та фронтальне опитування, дискусія, модульний контроль за допомогою тестування, залік.

Методи самоконтролю: самостійний пошук помилок, уміння самостійно критично оцінювати свої знання, визначати пріоритетні напрямки власного навчального процесу, самоаналіз.

Форми роботи: індивідуальна, групова, фронтальна.

Форми організації навчання: лекційні заняття, практичні заняття, самостійна робота студентів, контрольні заходи.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо студента

Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови:

- не пропускати навчальні заняття, не спізнюватися на них та не займатися сторонніми справами на заняттях;
- чітко й вчасно виконувати навчальні завдання та завдання для самостійної роботи;
- виключати мобільний телефон під час занять і під час контролю знань;
- брати участь у контрольних заходах (поточний, модульний, підсумковий та контроль самостійної роботи).

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (змішана форма навчання) за погодженням із деканатом та керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- виконувати усі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- списування під час контрольних заходів (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв) заборонено;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;

- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів;
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Самостійно вивчати матеріал пропущеного заняття, за умов не виконання завдань практичних занять відпрацювати їх під керівництвом викладача та захистити у час передбачений графіком консультацій викладача.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (до -50 %). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Рейтингову кількість балів здобувача освіти формують бали, отримані за дві модульні контрольні роботи, які проводяться у формі тестування (максимум – 60 балів) та виконання завдань тем змістових модулів (максимум – 40 балів).

До модульної контрольної роботи допускаються здобувачі освіти, які опрацювали весь обсяг теоретичного матеріалу у т.ч. і матеріал самостійно, виконали практичні роботи. Модульний контроль проводиться у вигляді тестування, завдання якого обов'язково включають матеріал, який передбачено до самостійного опрацювання студентами. Тестове завдання кожної модульної контрольної роботи складається з 30 питань. За кожну правильну відповідь студент отримує 1 бал.

Рейтинг студента з навчальної роботи визначається відповідно до «Положення про організацію контролю та оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти...» у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Якщо у підсумку виконання усіх видів навчальної роботи з даної дисципліни студент набирає не менше 75 балів, то вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з навчальної дисципліни. У протилежному випадку, або за бажанням підвищити рейтинг, студент складає залік. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються. Залікова оцінка визначається в балах (від 0 до 60) за результатами виконання екзаменаційних завдань.

На залік виносяться основні питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

До заліку не допускається здобувач вищої освіти, який набрав менше ніж 20 балів за навчальну роботу впродовж семестру, не виконав і не здав усі практичні завдання, не відвідував без поважних причин більшу частину лекцій.

Орієнтований перелік питань до заліку

1. Безпека як соціально-економічна категорія
2. Генезис категорії «соціальна безпека»
3. Тенденції розвитку соціальної безпеки в Україні
4. Трансформації моделі соціальної безпеки регіонів у правовому полі національної безпеки
5. Соціальна безпека людини
6. Оцінка перешкод та можливостей становлення соціальної безпеки суспільства
7. Соціальна безпека держави: проблеми і перспективи досягнення
8. Оцінка стану та проблем забезпечення соціальної безпеки в Україні
9. Соціальна безпека в Україні: міжнародні порівняння та послідовність змін
10. Характеристики та особливості прояву внутрішніх загроз соціальній безпеці регіонів
11. Формування соціально-економічних умов протидії соціально-економічним небезпекам
12. Консолідація українського суспільства на засадах стабільності, соціального порядку та довіри
13. Науково-методичні засади визначення соціальних ризиків економічної незахищеності
14. Визначення індексів економічної незахищеності за умови прояву соціальних ризиків
15. Вимірювання рівня соціальної безпеки з визначенням інтегральної оцінки
16. Оцінка резервів досягнення соціальної безпеки
17. Стратегія національної безпеки Сполучених Штатів Америки в умовах нових викликів
18. Сучасні пріоритети соціальної безпеки Європейського Союзу
19. Становлення і розвиток системи забезпечення національної та соціальної безпеки Республіки Польща
20. Основні положення Стратегії національної безпеки Литовської Республіки
21. Основи національної безпеки Грузії
22. Соціальна орієнтація економіки в контексті забезпечення соціальної безпеки регіонів
23. Основні положення державного управління соціальною безпекою на національному та регіональному рівнях
24. Нормативно-правове та організаційно-економічне забезпечення соціальної безпеки
25. Залучення громадянського суспільства до регулювання соціальної безпеки

26. Ресурси громадянського суспільства в забезпеченні соціальної безпеки України
27. Волонтерська діяльність як чинник укріплення та прояву соціальної безпеки
28. Критерії досягнення соціальної безпеки
29. Пріоритетні соціальні інтереси
30. Соціальні загрози

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Навчальна дисципліна оцінюється за 100 бальною шкалою. Переведення балів внутрішньої 100 бальної шкали в національну шкалу здійснюється наступним чином:

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна

1. Алаев Э. Б. Социально-экономическая география: понятийнотерминологический словарь / Э. Б. Алаев. – М. : Мысль, 1983. – 350 с.
2. Геттнер А. География. Ее история, сущность и методы / А. Геттнер. – Ленинград – Москва, 1930. – 416 с.
3. Гладкевич Г. И. Введение в экономическую и социальную географию / Г. И. Гладкевич. – Москва – Смоленск, 1997. – 112 с.
4. Голиков А. П. Вступ до економічної і соціальної географії / А. П. Голиков, Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. – К. : Либідь, 1996. – 320 с.
5. Голиков А. П. Математические методы в географии / А. П. Голиков, И. Г. Черванёв, А. П. Трофимов. – Х. : ХГУ, 1994. – 143 с.
6. Голубчик М. М. История географии / М. М. Голубчик, С. П. Евдокимов, Г. Н. Максимов. – Смоленск, 1998. – 224 с.
7. Жупанський Я. І. Історія географії в Україні : навчальний посібник / Я. І. Жупанський. – К. : КВКФ «Колір-Друк», 2006. – 276 с.
8. Куценко В. І. Соціальна безпека в контексті сталого розвитку / В. І. Куценко, В. П. Удовиченко. – Чернігів : Видавець Лозовий В. М., 2011. – 656 с.

9. Куценко В. І. Соціальна сфера регіону (стан та перспективи розвитку) / В. І. Куценко, Л. Г. Богуш, І. В. Опалева / НАН України; Рада по вивченню продуктивних сил України. – К. : РВПС України НАН України, 1997. – 252 с.
10. Куценко В. І. Соціальний вектор економічного розвитку : монографія / В. І. Куценко; [під наук. ред. д-ра екон. н., проф., акад. НАН України Б. М. Данилишина; Рада по вивч. продукт. сил України]. – К. : Наук. думка, 2010. – 736 с.
11. Лукашевич М. П. Соціальні та галузеві соціологічні теорії / М. П. Лукашевич, М. В. Туленков. – К., 1999. – 343 с.
12. Мересте У. И. Современная география: вопросы теории / У. И. Мересте, С. Я. Ныммик. – М., 1984. – 296 с.
13. Немець К. А. Просторовий аналіз у суспільній географії: нові підходи, методи, моделі : монографія / К. А. Немець, Л. М. Немець. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 228 с.
14. Немець Л. М. Просторова організація соціально-географічних процесів в Україні: монографія / Л. М. Немець, Я. Б. Олійник, К. А. Немець. – Х. : РВВ ХНУ, 2003. – 160 с.
15. Немец Л. Н. Устойчивое развитие: социально-географические аспекты (на примере Украины) : монография / Л. Н. Немец. – Х. : Факт, 2003. – 383с.
16. Олійник Я. Б. Вступ до соціальної географії : навчальний посібник / Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2000. – 204 с.
17. Паламарчук М. М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії : [посіб. для викл. екон. і геогр. факультетів вузів, наук. працівників,аспірантів] / М. М. Паламарчук, О. М. Паламарчук. – К. : Знання, 1998. – 416 с.
18. Пістун М. Д. Основи теорії суспільної географії : навчальний посібник / М. Д. Пістун. – К. : Вища школа, 1996. – 231 с.
19. Саушкин Ю. Г. Аспекты советской социальной географии / Ю. Г. Саушкин // Вопросы географии. – 1980. – Сб. 115.
20. Статистичні щорічники України 2007–2014 рр. // Держкомстат України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
21. Столбов В. А. Введение в экономическую и социальную географию : учеб. пособие для вузов / М. Д. Шарыгин, В. А. Столбов. – М. : Дрофа, 2007. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://dl.bookos.org/converted/mygenesis/3/395a3cadb57a8cffaf2e996630095d54.fb2.zip.pdf>
22. Соціально-демографічне дослідження міст обласного підпорядкування Волинської області: колективна монографія / за ред. Ю. Барського / Барський

- Ю., Пугач С., Голуб Г., Погребський Т., Гнип А., Дзямко О., Кошулинська Т., Лотоцький Н, Мельничук М. – Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2020. – 142 с.
23. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : [підруч. для студ. геогр. спец.вищ. навч. закл.] / О. Г. Топчієв. – Одеса : Астропринт, 2009. – 544 с.
24. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики : навчальний посібник / О. Г. Топчієв. – Одеса : Астропринт, 2005. – 632 с.
25. Человеческое развитие: новое измерение социально-экономического прогресса : учебное пособие / под общей редакцией проф. В. П. Колесова (экономический факультет МГУ). – 2-е изд., доп. и перераб. – М. : Права человека, 2008. – 636 с.
26. Шаблій О. І. Математичні методи в соціально-економічній географії : навчальне видання / О. І. Шаблій. – Львів : Світ, 1994. – 304 с.
27. Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії / О. І. Шаблій. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. – 744 с.
28. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії / О. І. Шаблій. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 444 с.
29. Niemets L. Integration of internally displaced persons of Ukraine: realities, problems, perspectives / L. Niemets, N. Husieva, T. Pohrebskyi, O. Bartosh, M. Lohvynova // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна: зб. наук. праць. – Х.: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2019 – Сер. «Геологія – Географія – Екологія». – Вип. № 51. – С. 140-157.
30. Puhach S. Spatial peculiarities of social networking services distribution in Rivnenska oblast / S. Puhach, T. Pohrebskyi, G. Golub // Часопис соціально-економічної географії: зб. наук. праць. – Х.: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2020.– Вип. 28. – С. 43-50.

Допоміжна

1. Басик С. Н. Общая топонимика : учебное пособие для студентов географического факультета / С. Н. Басик. – Минск : БГУ, 2006. – 200 с.
2. Воронов А. Г. Медицинская география. Общие вопросы / А. Г. Воронов. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1981. – 161 с.
3. Голд Дж. Психология и география: Основы поведенческой географии / Дж. Голд; пер. с англ. – М., 1990. – 304 с.
4. Гудзеляк І. Географія населення : навчальний посібник / І. Гудзеляк; за ред. О. І. Шаблія. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 232 с.
5. Гукалова І. В. Якість життя населення України: суспільно-географічна

- концептуалізація : монографія / І. В. Гукалова. – К., 2009. – 346 с.
6. Гумилев Л. Н. Ритмы Евразии: эпохи и цивилизации / Л. Н. Гумилев. – М., 1993.
7. Гумилев Л. Н. Етногенез и биосфера Земли / Л. Н. Гумилев. – Л., 1990.
8. Гуцуляк В. М. Медична географія (екологічний аспект) : навчальний посібник / В. М. Гуцуляк. – Чернівці : Рута, 1997. – 72 с.
9. Джеймс П. Все возможные миры. История географических идей / П. Джеймс, Дж. Мартин. – М., 1988. – 672 с.
10. Джонстон Р. Дж. География и географы: Очерк развития англоамериканской социальной географии после 1945 г.: Пер. с англ. / Под ред. Э. Б. Алаева. – М., 1987. – 368 с.
11. Дзенис З. Е. Методология и методика социально-экономико-географических исследований / З. Е. Дзенис. – Рига, 1980. – 262 с.
12. Джаман В. О. Регіональні системи розселення: демографічні аспекти: монографія / В. О. Джаман. – Чернівці: Рута, 2003. – 392 с.
13. Доценко А. І. Територіальна організація розселення (теорія та практика) / А. І. Доценко. – К. : Фенікс, 2010. – 536 с.
14. Дружинин А. Г. Теоретические основы географии культуры / А. Г. Дружинин. – Ростов-на-Дону : Изд-во СКНЦ ВШ, 1999. – 113 с.
15. Заставецька Л. Б. Системи розселення і геопросторові проблеми вдосконалення адміністративно-територіального устрою України : монографія / Л. Б. Заставецька. – Тернопіль : ТИПУ ім. В. Гнатюка, 2013. – 331 с.
16. Замятин Д. Гуманитарная география: пространство, воображение и взаимодействие современных гуманитарных наук / Д. Замятин // Социологическое обозрение. – Т. 9. – № 3. – 2010. – С. 26–50.
17. Замятин Д. Н. Гуманитарная география: пространство и язык географических образов / Д. Н. Замятин. – СПб. : Алетея, 2003. – 331 с.
18. Замятина Н. Ю. Гуманитарная география: Материалы к словарю гуманитарной географии / Н. Ю. Замятина, И. И. Митин // Гуманитарная география: Научный и культурно-просветительский альманах. Вып. 4 / Отв. ред. и сост. Д. Н. Замятин. – М. : Институт Наследия, 2007. – С. 282–288.
19. Замятина Н. Ю. Когнитивная география : Программа учебной дисциплины / Н. Ю. Замятина // Гуманитарная география: Научный и культурнопросветительский альманах. Вып. 5 / Отв. ред. И. И. Митин; сост. Д. Н. Замятин. – М. : Институт Наследия, 2008. – С. 406-412.
20. Капица С. П. Общая теория роста человечества / С. П. Капица. – М., 1999.
21. Ковальчук А. С. Географія релігії в Україні : автореф. дис... канд. геогр.

- наук : 11.00.02 / А. С. Ковальчук; Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2000. – 20 с.
22. Крупные города и вызовы глобализации / Под ред. В. А. Колосова и Д. Эккерта. – Смоленск, 2003. – 280 с.
23. Малашенков В. Ю. История географических идей в свете теории парадигм / В. Ю. Малашенков // Изв. РГО. – 1993. – Т. 125. – Вып. 5. – С. 48–56.
24. Мезенцев К. Теоретико-методологічні надбання української географії і релігії / К. Мезенцев // «Часопис соціально-економічної географії» : Міжрегіон. зб. наук. праць. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. – Вип. 3 (2). – С. 87–94.
25. Медико-географічний атлас України / В. А. Барановський, К. Г. Пироженко, В. О. Шевченко. – К. : Зелений світ, 1995. – Вип. 1. – 32 с.
26. Митин И. И. Гуманистическая география: Материалы к словарю гуманитарной географии / И. И. Митин, Н. Ю. Замятина // Гуманитарная география: Научный и культурно-просветительский альманах. Вып. 4 / Отв. ред. и сост. Д. Н. Замятин. – М. : Институт Наследия, 2007. – С. 280–282.
27. Митин И. И. Культурная, гуманистическая и гуманитарная география через призму мифогеографии / И. И. Митин // Гуманитарная география: Научный и культурно-просветительский альманах. Вып. 5 / Отв. ред. И. И. Митин; сост. Д. Н. Замятин. – М. : Институт Наследия, 2008. – С. 87–110.
28. Мезенцева Н. І. Гендер і географія в Україні : монографія / Н. І. Мезенцева, О. О. Кривець. – К. : Ніка-Центр, 2013. – 194 с.
29. Немець Л. М. Про завдання соціальної географії в дослідженні соціального розвитку регіонів України / Л. М. Немець // Український географічний журнал. – 2004. – № 2 (45). – С. 8–12.
30. Немець Л. М. Медична галузь Харківської області: територіальні особливості, проблеми та шляхи вдосконалення (суспільно-географічні аспекти) : монографія / Л. М. Немець, Г. А. Баркова, К. А. Немець. – К. : Четверта хвиля, 2009. – 224 с.
31. Немець Л. Теоретико-методологічні аспекти сучасної соціальної географії / Л. Немець // «Часопис соціально-економічної географії» : Міжрегіон. зб.наук. праць. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2006. – Вип. 1. – С. 45–55.
32. Новое мышление в географии: Сб науч. трудов / Под общ. ред. В. М. Котлякова. – М., 1991. – 277 с.
33. Павлов С. В. Географія релігій : навч. посіб. для студ. геогр. і філос. ф-тів

- вищ. навч. закл. / С. В. Павлов, К. В. Мезенцев, О. О. Любіцева. – К. : АртЕК, 1998. – 504 с.
34. Панорама охорони здоров'я населення України / [А. В. Підаєв, О. Ф. Возіанов, В. Ф. Москаленко та ін.]. – К. : Здоров'я, 2003. – 396 с.
35. Перцик Е. Н. География городов (геоурбанистика) / Е. Н. Перцик. – М., 1991. – 319 с.
36. Печчеи А. Человеческие качества / А. Печчеи; пер. с англ. – М., 1985.
37. Рагулина М. В. Культурная география: теория, методы, региональный синтез / М. В. Рагулина. – Иркутск: Изд-во Ин-та географии СО РАН, 2004. – 171 с.
38. Ровенчак І. І. Географія культури: проблеми теорії, методології та методики дослідження : монографія / І. І. Ровенчак. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 240 с.
39. Саушкин Ю. Г. Географическая наука в прошлом, настоящем и будущем / Ю. Г. Саушкин. – М., 1980. – 262 с.
40. Степаненко А. Онтологія соціальної географії як науки / А. Степаненко // «Часопис соціально-економічної географії» : Міжрегіон. зб. наук. праць. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – Вип. 10 (1). – С. 5-18.
41. Туровский Р. Ф. Культурная география: теоретические основания и пути развития // Культурная география / [науч. ред. Ю. А. Веденин, Р. Ф. Туровский]. – М. : Ин-т наследия. – 2001. – С. 10-94.
42. Хаггет П. География: синтез современных знаний / П. Хаггет. – М., 1986.
43. Харвей Д. Научное объяснение в географии / Д. Харвей. – М., 1974. – 504 с.
44. Шевченко В. О. Теоретико-методичні основи медико-географічного аналізу території України : автореф. дис... д-ра геогр. наук / В. В. Шевченко. – К., 1997. – 32 с.
45. Шевчук Л. Т. Основи медичної географії : текст лекцій / Л. Т. Шевчук. – Львів, 1997. – 168 с.
46. Шевчук Л. Т. Сакральна географія : навчальний посібник / Л. Т. Шевчук. – Львів : Світ, 1999. – 160 с.
47. Щитова Н. А. География образа жизни: методологический аспект / Н. А. Щитова // Вестник Ставропольского университета. – № 31. – 2002. – С. 121–128.
48. Щитова Н. А. География образа жизни: основные понятия и стратегии исследования / Н. А. Щитова // Вестник Московского университета. Сер. 5. География. – 2005. – № 5. – С. 12–18.
49. Щокін Г. В. Концепція соціального розвитку: висновки для України : Наукове видання / Г. В. Щокін. – К., 2002. – 72 с.